

Asia: SMDno-2018-2296

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntöni johdannossa sivulla 8 kerrotaan, että - - "Pelastuslain velvoitteiden myötä sidon sisäisen turvallisuuden strategiaan päämäärä on todella vahva. Lisäksi pelastustoimen strategia (5 alaviite) vahvistaa osaltaan tätä yhteyttä. Pelastustoimen strategiassa linjataan sisäisen turvallisuuden edistämistyöhön liittyvinä tavoitteina muun muassa 1) jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä, 2) palveluiden järjestäminen laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti, 3) jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä 4) pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan.

Ja jatkuen vielä seuraavassa kappaleessa:

"Pelastustoimen strategiassa on todettu onnettomuuksien syiden olevan moninaisia ja liittyvän suureksi osaksi ihmisten käyttäytymiseen. Samassa yhteydessä todetaan ihmisten vastuuntunnon ja valmiuksien välttämättömyys turvallisuusasioissa. Pelastustoimi ei voi yksin kantaa vastuuta onnettomuuksien ehkäisyssä. Jotta onnettomuuksia ja niiden seurannaisvaikutuksia voidaan vähentää, nähdään tärkeänä tehdä moninaista vaikuttamista ihmisiin ja yhteisöihin. Strategiaan on myös kirjattu, että pelastustoimi haluaa olla lähellä kansalaisia, yhteisöjä ja yrityksiä edistäen turvallisuutta aktiivisesti ja yhteistyöhakuisesti. Onnettomuuksien ehkäisyä tehostaa eri toimijoiden samanaikaiset ja tukevat toimet. Tämä vaatii laajoja yhteistyösuhteita sekä uudenlaisia avauksia monikanavaisuuden rakentamiseksi." - -

Lausuntoni esitän, että edellä kerrottu ja erityisesti siinä tekstikohta, että "Pelastustoimi ei voi yksin kantaa vastuuta onnettomuuksien ehkäisyssä" on nyt otettava erityiseen tarkkailuun:

1. yhdyskuntasuunnittelussa, kaupunkisuunnittelussa, maankäytössä, kaavoituksessa ja rakentamisessa tulee ottaa jo heti suunnitelmien ja hankkeiden ihan varhaisimmissa vaiheissa huomioon turvallisuusnäkökohdat (huomaa erityisesti maakuntakaava- ja yleiskaavatasot kaavajärjestelmäuudistuksessa)

2. kansalaisia, kuntalaisia, asianosaisia, osallisia ja naapureita tulee kuulla hyvin varhaisessa vaiheessa erilaisista kaava- ja rakennushankkeista ja suunnitelmista, ja siten kuin se kullekin sidosryhmälle on ominaista: kaikkia sidosryhmiä ja osallisia ei voi kuulla vain sähköisissä kanavissa (mm. ikäihmiset, vammaiset, sairaat, vähävaraiset, etniset ryhmät). Tulla kuulluksi on EU-oikeudessa kansalaiselle kuuluva perusoikeus. Julkiset kuulutukset myös sanomalehtiin, sähköinen kuulutus ei ole riittävä.

3. Jos/kun Kuntalakiä muutetaan niin, että kuntalaisten valitusoikeus lähes kokonaan poistuu, se ei ainakaan lisää kuntalaisten turvallisuuden tunnetta ja turvallisuutta. Usein kuntalaisilla on se paras ja ensikäden tieto siitä, mikä on mahdollinen turvallisuusriski tutuilla alueilla. Viranomaiset ovat usein liian kaukana piirustuslautojensa äärellä ymmärtämään esimerkiksi kaavoituksesta ja maankäytöstä lähteviä turvallisuusongelmia ja -riskejä.

Tästä alla nyt surullisena esimerkkinä Jyväskylän Tourujokivarteen, 20 metriä junaradasta ja moottoritien kainaloon tuotava Rise-avovankilakampus (Laukaan avovankilan siirto):

Kysyin 23.9.2019 Jyväskylän palautepalvelun kautta asemakaavoituksesta, "miten Rise-avovankilan ja Rise-kampukselle suunnitellun ikkunapajan kaavassa ja sille myönnettyissä luvissa on otettu huomioon alla oleva YM:n 2015 annettu ohjekirje? Avovankila-asukkaiden ja henkilöstön kohdalla? Herkän jokiluonnon kohdalla?

https://www.keskisuomi.fi/filebank/24531-Ym_ohje_220615.pdf

Minulle vastattiin 24.9.2019 asemakaavoituksesta, että - - "Esiin nostamasi Ympäristöministeriön ohjekirje koskee suuronnettomuusvaarallisiksi luokiteltujen tuotantolaitosten sijoittamista. Rise-kampus ei muodosta toiminnoiltaan tämänkaltaista tuotantolaitosta eikä ohjekirje siten ole oleellinen Rise-kampukseen liittyvässä kaavaprosessissa tai lupakäsittelyssä. Ystävällisin terveisin Jyväskylän kaupungin asemakaavoitus"

Alla 24.9.2019 jatkokysymykseni Jyväskylän palautepalvelulle, johon en ole vielä saanut vastausta:

"Eikö avovankilasta 20 metrin päässä oleva junarata muodosta suuronnettomuusriskiä yhdessä ikkunapajan räjähdeherkkien kemikaalien kanssa aivan Jyväskylän päärautatieaseman ja avoimen vartioimattoman ratapihan ja Tikkakosken strategisesti tärkeiden yhteyksien kanssa? Varsinkin kun Jyväskylän ratapihalla säilytetään/kuljetetaan myös Äänekosken biotuotetehtaan räjähdeherkkiä materiaaleja ja liuoksia?

Ks. myös selluloidin uusista määräyksistä:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190464>

Onko tällaista Jyväskylän keskustassa tapahtuvaa suuronnettomuutta edes osattu miettiä?.. Vankiloiden turvallisuusasiat ovat nyt olleet julkisuudessa paljon esillä.

Tukesilla on tiukemmat määräykset kaikelle ns. erityisasumiselle, johon avovankila-asuminenkin kuuluu [huom! Rise-avovankilakampusta vastapäätä 100 metrin päässä joen toisella puolella on erityisasumisena myös opiskelija-asuntola]. Rise-avovankilakampuksella ei ole lainkaan maisematyö-, ympäristö- tai vesilupaa toiminnalleen - kuten ei myöskään lainvoimaista rakennus- ja aloittamisoikeuslupaa. Viemäröintiä ja hulevesien johtamista koskevat selvitykset puuttuvat edelleen? [Kuka on toimivaltainen viranomainen vastaanottamaan johtovetoja koskevat ilmoitukset/rekisteröinnit? YVA- ja SOVA-arvioinnit myös puuttuvat edelleen, YVA-laki 15 § ja 25 §].

Rise-avovankilatontilla, Ramioninkatu 4:ssä, kuitenkin rakennuksia parhaillaan kiivaasti rakennetaan - jopa harjakorkeudessa! - vaikka luvat eivät ole kunnossa.. Eikö Tukeskaan valvo vankila-asukkaiden ja -henkilöstön terveellistä asumis- ja työympäristöä?

On lopultakin selvinnyt, että Jyväskylän kaavoitus-, terveys- ja ympäristöviranomaiset eivät ole lainkaan asiasta kiinnostuneita - eivät ihmisten eivätkä herkän Tourujoen jokiluonnon puolesta. Myöskään Laukaan avovankilaa asiat eivät kiinnosta, vaikka Laukaan avovankila on alueelle siirtymässä asukkaineen ja henkilöstöineen.

Pohdittavaksi, kuka ottaa vastuun, jos Rise-kampuksella avovangit aiheuttavat suuronnettomuuden ikkunapajan kemikaaleilla yhdistettynä Äänekosken biotuotehtaalta Jyväskylän ratapihalle tuotujen räjähdeherkkien kemikaalien ja materiaalien kanssa?

Päätin edellä kerrotun viestini: "Älkää neuvoko ottamaan asiassa yhteyttä myöskään K-S Ely-keskukseen tai Länsi- ja Sisä-Suomen AVI:iin - ei heitäkään asia kiinnosta.."

Valitettavasti tämä edellä kerrottu tarina on totta.

Tällä hetkellä parlamentarisessa kaavajärjestelmä uudistuksessa tulee säätää pakottavat lait maakunta- ja yleiskaavatasoille erityissuojelua vaativille kohteille, kuten esim. rautatieasemat ja ratapihat (ja VAK-ratapihat) ja erityisasumisen alueet. Nyt esimerkiksi Jyväskylän päärautatieaseman kohdalla uudessa 1.12.2017 voimaan saatetussa K-S maakuntakaavassa ei oltu huomitu Traficomien kaavamuistutuksena antamaa lausuntoa lainkaan. Maakuntakaavat tulee kaavauudistuksessa saattaa takaisin ympäristöministeriön vahvistusmenettelyyn.

Ei pelastustoimella voida korjata enää maakunta-, yleiskaava ja asemakaavamuutoksen aikaisia laiminlyöntejä ja menettelyvirheitä. Kunnat eivät myöskään toteuta MRL 60,1 §:n ajankohtaisuusarviointejaan (yli 13 vuotta vanhoissa kaavoissa), kuten Jyväskylässä tapahtui Rise-kampuksen kohdalla.

Turvallisuuden tulee lähteä ruohonjuuritasolta kansalaisia, kuntalaisia, asianosaisia ja osallisia kuullen EU-oikeuden mukaisesti. Jos nyt samalla aikaa myös Kuntalaki muutetaan kuntalaisten valitusoikeuden kaventamiseksi, se kaventaa myös kaikkien suomalaisten osallistumismahdollisuutta toimia yhteisen turvallisuuden hyväksi.

Luonnonsuojelulaki 57 § ja 57 a § vireillepanoikeus tehtävä aidoksi ja eläväksi vaikuttamisen kanavaksi kaikille (vrt. Raide-Jokeri). K-S Ely-keskus ohitti ko. lakipykälän kokonaan Rise-kampuksen kohdalla. Harmi - koska asiaan liittyi myös avovankila- ja rise-asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuus (vrt. Ben Zyskowiczin hyvä ja oikeaan osuva puhe eduskunnan täysistunnossa vankilassa asuvasta uhrista..)

Kirsi Oksiala-Mäki-Petäjä